

Včera sedělo se mi u vody báječně dobře. Bylo k poledni. Našel jsem si v trávě měkké místečko pod olší. Svitava poněkud rozvodněná ještě a kalná šuměla kolébavou píseň o věčném putování. Kolem dokola žhnul polední vzduch, 5
vlhký ještě jako skleníková atmosféra. Hmyz bzučel a šustil křídly ve chvějícím se, těžkém tichu; bahenní rostliny u břehu byly plny malátného života brouků a plžů. Ale já ve stínu seděl, snil a držel udici. Hodil jsem na těžko, aby mi nebylo příliš se pohybovati. Na parmu. 10

V žaludku měl jsem telecí guláš s jednou žemlí a čtvrtčkou vína. Mezi zuby dýmku. Podřimoval jsem. Chvillemi nějaká myšlenka přišla mi k vědomí jako bublina na hladinu tišiny. Zbytečky úvah málo letních a prázdninových. Neboť nám „nezaměstnaným“, ale běda tolik zúčastněným stále se blíží v patách jakýsi duch, svatý nesvatý, 15
dobrý nedobrý, a mumlá z kroniky doby; jsme koni věčně cítící ve slabinách ostruhy. Kdežto lidé zaměstnaní vezmou si dovolenou a s ní právo měsíc dva měsíce nemyslit, předpokládáme-li, že myslí v době své zaměstnanosti. 20

Nevím již, co to vše bylo. Mučilo to jako neklidný polospánek. Ejhle centralism! napadlo mi například v jedné chvíli. A vzápětí cítil jsem páchnouti dvě stoky: Den, stoku centralismu římského, Proletáře, stoku centralismu „socialistického“. Anebo: Měl jsem určitý pocit, že velicí katolíci 25
jsou zajímavější než volnomyšlenkáři. Viděl jsem slzeti Petra Diacona s jemnou závistí nad kněžskými orgiemi. Recitoval jsem si verš z Františkových Kvítků. Slyšel jsem bouřiti Ignáta. Vzpomněl jsem Terézy de Gesu, Mechtildy z Magdeburku. Některé moderní katolické duchy jsem si 30
liboval. A nekřesťanství ctil jsem v katolicismu. Nebylo to příliš logické všecko. Náhle však ocitl jsem se v oslepující tmě. Jako by slunce zčernalo, ale nic neztratilo ze svého žáru.

Byla dusná noc. Civěl jsem do tmy. Tu naproti nad strání, mezi střapatými vrcholky smrků a jedlí počal vy- 35

cházeti veliký, krvavý měsíc. Rozeznával jsem opět okolí. Náhle však všechno zestříbřelo. Úplněk stál nad lesy a bílé světlo linulo se údolím. Otvírám široce oči, hledím k nádherným nebesům, kdyžtě pojednou zoufalý výkřik mne
5 zarazil. Vidím: černá a hustá řeka líně valí se u mých nohou, cítím příšerný zápach bahna a uprostřed proudu, právě přede mnou, maličký člověk jakýsi topí se, vystrkuje údy zčernalé od bláta, brání se a tluče kol sebe, ale stále více obaluje se bahnem a splývá konečně s černým proudem a mizí pod hladinou. Sotva jsem zahlédl jeho tvář.
10 Ale zdá se mi, že jsem již někdy spatřil ten dravčí obličej. Rozpomínám se. Nebylo to snad z galerie zemského sněmu moravského? Byl by to snad...

Neměl jsem času domysliť. Tak to bývá již ve snu. Nikoli
15 stříbrná noc, zlaté, tiché jitro jest kolem mne. Slyším ptáky šveholit, vidím motýle poletovat a květy kolébat se v lehkém vánku. Uprostřed bíle kvetoucích keřů, jichž jména neznám, stojí zlatá brána. A vedle ní pod kvetoucí střemchou malý domeček jako kaplička. Nad bránou ve zlatě
20 stojí psáno: Porta coeli. A před domečkem na mechovém sedátku sedí stařeček, pokouřuje spokojeně z dýmčičky, má dlouhý bílý vous, holou lebku a stříbrnou svatozář kolem hlavy.

Ležím ve kvítí, mám pocit, že mne nikdo nevidí, a stařeček tuze se mi líbí. Tu vidím, že něco pozoruje. Zamračil se trochu jako člověk vyrušený. A ze strany již vystupují dvě černé postavy. Jedna, toť čert, obyčejný čert nejnižšího
25 řádu. Druhá nepodobá se ničemu známému. Má to hlavu, ruce, nohy a všechna ostatní příslušenství mužského těla, jež se nalézají mezi tím, ale je to černé, mazlavé a páchne to, až stařeček vytahuje červený kapesník a zacpává si nos. Strkám svůj nos do mateřidoušky, které je tu plno, a zvědavě si prohlížím čertova společníka. A náhle si vzpomínám: je to můj utopenec. A ten utopenec, to byl přece...

35 „Rucelíbám, milostpane,“ zaječel vtom čert, „já su čert z Moravy a tuhle jim vedu člověka, kterej se utopil v bahně. Chtěli jsme si ho, vijou, ponechat pro sebe, když tak smrdí, ale říká, že je doktor boží.“

Stařeček tváří se mrzutě, tuze spatra hledí na příchozí, šikmým pohledem prohlíží si živou hromádku bláta. Ta, sotva čert domluvil, uklonila se hluboce a mrštně, až bláto se poněkud rozstříklo: několik hustých kapek potřísnilo bílou, stříbrně lemovanou řízu stařečkovu, a také čert byl trochu pokropen, takže v bezděčné nelibosti poodskočil. Ale světlé kolečko zasvitlo přitom na temeni utopencovy hlavy. Bystrý stařeček to zpozoroval: chtěl se již rozkřiknouti zhurta, když viděl, že se musí převléknouti, ale též zmírnil hlas, ač s nevalnou chutí a s vnitřním přemáháním.

„Kdo tedy jsi, duše černá?“ tázal se nikoli bez ironie. A prohlížeje si důkladněji pitvornou postavičku, dostával posměšné škubání do své široké, dobrácké, poněkud zarudlé tváře.

Hromádka bláta, kterou čert aspoň o dvě hlavy převyšoval, učinila nějaké pohyby, z nichž bylo patrné, že se chce hrdě vztýčiti. Bahno, jako by se rozpouštělo v ranním slunci, kapalo jí s končetin, černá, mastně lesklá louže tvořila se pod ní ve smaragdové trávě. Několik bílých kopretinových květů smutně vztýčovalo své terče nad touto malou odpornou povodní. Čert se hihnil, stařečkovi dělalo se špatně. Ale živé bahno již promluvílo. Znělo to jako kandidátní řeč.

„Svatý Petře, Šrámek jsem z Moravy, duchovní pastýř, doktor boží, bývalý poslanec na sněmu markrabství moravského, jemuž toliko smrt nenadálá zabránila, aby se jím stal opět, ochránce svaté víry katolické, ohrožené volno-myšlenkáři, odpadlíky a Macharem, vojevůdce křesťanského socialismu, zakladatel Orla a Dne, duše...“

„Pomalu, synu, pomalu,“ přerušil ho stařeček, nakysle se usmívaje. „Z toho všeho porozuměl jsem jen tomu, že jsi kněz, a to ještě řeklo mi spíše to tvé bílé kolečko na temeni. Nebeský Otec rozkázal, abychom předvedli k němu každého s tím kolečkem, pokud hned v pekle nezůstal, a než ho vpustíme do rajských zahrad. Jejich svědomí třeba prý zvláště dobře zpytovat... Připrav se tedy k audienci. Takhle tam ovšem nemůžeš, andělé by omdleli, rajské květiny by se zavřely a nebeský Otec nemohl by na tě pohlédnout.“

Umyješ se tamhle v té žumpě za mým domem, čert ti pomůže. Máme tu sice jezero, ale do toho nemohu tě pustit, otrávil bys mi tam zlaté rybičky. Běž!...“

5 Ležím v mateřídoušce a myslil jsem si: Přece jen měl jsi pravdu. Poznals ho. Ale scenérie již rozplývá se mi před zrakem. Jen čertův hlas ještě jsem zaslechl:

„Milostpane, nemají tam nějaký rejžovej kartáč, vono to z něj nejde dolů!“

10 Ale teď: jaká to líbezná hudba! Jaká zář a vůně! Kdeže to jsem? Poloosleplý jen nesnadno odvažuji se pozorovati. Jde to velmi zvolna... Napravo lilie, nalevo lilie. Celá pole vysokých, bělozárných lilií. Sedím u cesty ze zlatého písku, na alabastrovém kameni sedím. Je zežloutlý stářím. Ta vůně pochází snad z lilií. Ta hudba... nikoli, ta nepřichází
15 odnikud, toť, zdá se mi, píseň zářivého vzduchu. A zář je všude a proniká vše a všechno zdá se průsvitné. I ten alabastr, na němž sedím. Ale zář má jakýsi střed. Tuším jej toliko zpočátku. Oči těžko si zvykají. Konečně však rozeznávám i střed. Ohromný alabastrový trůn na konci cesty.
20 Není ani tak daleko ode mne. Je také zežloutlý stářím. Je také průsvitný. Široké schodiště vede vzhůru. Nesmírný šerík, vyplňující napolo pozadí, rozkládá se za trůnem. Lilové jeho hrozny sklánějí se nad křeslo. Veškerá architektura je velmi prostá. Zlatý brokát kryje stolicí. Těžký
25 brokát, na němž se asi dobře sedí, do něhož se měkce zapadá...

A teď i střed středu již vidím. Oko si docela zvyklo. Střed středu, krásného starce, věčnou moudrost. Nebeský Otec
30 v bílé říze rukou podpírá si mohutnou bílou hlavu, jako by snil libý sen při písni světlého vzduchu.

Mám pocit nesmírného klidu a nesmírné harmonie. Nevidím se. Nerozeznávám se od lilií kolem. Snad jsem jednou z nich a skláním tiše bělostný květ svůj směrem ke středu. Slyším tichý šepot, melodický a prochvívající liliová pole.
35 Jsem v pochybnosti, jsou-li to skutečně lilie. Mohli by to býti také andělé, kůry andělské.

Tu tichý zvonivý šum kročejů obrací k sobě mou pozornost. Zní to jako jemný soprán v tichém chorálu. Cherubín

s vysoko vztýčenými křídly, jež podobají se třpytné mlze, a s širokým mečem, v němž odráží se zář dne a lesk středu, přichází cestou k trůnu. Na zlatém řetízku vede třesoucí se postavičku: je nahatá s napuchlým bříškem, má dravčí obličej a láme se v kolenou. Je plna temných skvrn, na nichž je viděti, že marně byly drhnuty.

5

Lilie šumí. Aha, myslím si, už ho vede!

U prvního schodu před trůnem zastavují se. Cherubín zpívá:

„Otče, račiž rozhodnouti o této duši. A promiň, že lépe umýti nešla.“

10

„Pochválen buď Pán Ježíš Kristus,“ koktá postavička a její hlas skřehotá nelibě uprostřed rajske hudby.

Nebeský Otec usmívá se dobrotivě: „Proč mi ji sem tedy vedeš?“

15

Cherubín: „Je to Šrámek, tvůj doktor z Moravy, ochránce svaté víry, bojovník Kristův.“

Nebeský otec usmívá se ještě dobrotivěji: „A kde se tak umazal?“

Cherubín: „V blátě a bahně se utopil, otče.“

20

Nebeský otec: „A kde se vzalo to bahno?“

Cherubín pohlíží tázavě na špinavou duši, která drkotá zuby. „Mluv!“ praví.

Postavička klesá na černá kolena a jektavým hlasem zpočátku bázlivě, pak sebevědoměji skřehotá a vyhlíží to jako raport před biskupskou milostí:

25

„Milosrdný Bože, ty, vševědoucí, víš, co nepřátel má svatá víra naše, dědictví po otcích, a že to nejsou jen pohané, jimž odepřeno bylo pravé poznání. S hroznějšími nepřáteli je nám zápasiti na zemi: s kacíři, s odpadlíky, s volnomyšlenkáři, s Macharem, s Masarykem, s otravným tiskem socialistickým a židovským, jenž dábelská osidla strojí po všech končinách pro lid tvůj a bere mu víru...“

30

Nebeský Otec usmívá se ironicky: „Dobrá, dobrá. Zapomínáš, že my tu soudíme lidi dle skutků jejich, nikoli dle vyznání. Jak tomu je s tím bahnem?“

35

Černá duše: „Dobrotivý Bože, po celé Moravě zorganizovali jsme tedy obranu svaté církve tvé proti nástrahám

ďábla a jeho svobodomyšlných spojenců. Já byl všude, vojáky jsem najímal pro svatou válku a hojně se hlásili pod můj prapor, poněvadž jsem dobře platil. Hospodářsky jsme pracovali, vlastenecky jsme mluvili, žurnály jsme zakládali a „orly“ jsme na svět přivedli proti nevěreckému Sokolu. Agitovali jsme a kandidovali. Jako poslanec, ač slabý tělem, duchem tvým silný jsem byl a zle potíral jsem nevěru a kacírstvo s pomocí mocných a jejich policie. Při posledních volbách podařilo se sice spojeným nepřátelům tvým připravit mne o mandát, ale...“

Nebeský Otec chmuří jasnou tvář a praví přísně: „Ale s tím blátem jak tomu bylo?“

Černá duše, nepostřehujíc ve svém zápalu božího hněvu: „Svatý Bože, založili jsme tedy Den, krejcarový deník. V každé dědině připravili jsme si takto volební zbroj a všude veškeré bahno, jež jsme měli po ruce, soustředili jsme v jednu stoku připravenou stále pro nepřátele naše a protivníky svaté víry. A tyto stoky slévaly se pomalu v jediný hrozný proud špíny a bláta, o němž jsme doufali, že nepřemohou ho brány pekelné a že pohltí nakonec všechny nevěrce a kacíře a židovské zaprodance a Machary a Masaryky. Můj poslanecký mandát byl již zajištěn, kdyžtě nešťastnou náhodou spadl jsem do bahna na nejhlubším jeho místě...“

Ošklivý puch vyvěral teď z úst postavičky. Když mluvil jako by i její nitro bylo plno bahna, jež pokrývalo předtím její tělo. Nebeský Otec seděl zamračen a lilie jako zvadlé skláněly hluboko své květy.

„Ve vlastním blátě jsi se tedy utopil! Odejdi, ani já tebe již neočistím,“ děl smutně nebeský Otec.

A cherubín vztýčil široký meč svůj, ukázal jím k východu, na opačnou stranu od božího trůnu.

Černá duše zaječela ještě v úzkostech: „Měli jsme požehnání biskupské milosti!“

Ale nebeský Otec pokrčil toliko mírně rameny a soucitně hleděl na špinavou hromádku masa, kterou cherubín držel na zlatém řetízku a s ošklivostí táhl od stupňů božího trůnu.

V liliích šepotalo to smutně. A pak se náhle setmělo...
Prudké škubnutí mne probudilo. To parma zabrala silně.
Ale když jsem si to uvědomil, bylo již pozdě. Nedostal
jsem ji. A zdrcen osudem pátera Šrámka šel jsem smutně
k obědu.